СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 45. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 23. лютого, 1923. VOL. XXXI. No. 45. Jersey City, N. J., Friday, February 23, 1923. THREE CENTS

ЗБІРКА НА ФОНД

Негайної Допомоги Рідному Краєви продовжена до дня 28-ого лютого с. р., для доповнення означеної суми 30,000 долярів.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ: — ДОПИЛЬНУЙТЕ ВПОРУ, АБИ КОЖДА ГРОМАДА СПОВНИЛА СВІЙ НАРОДНІЙ ОБОВЯЗОК! ДЛЯ ДОВЕРШЕННЯ ФОНДУ ТРЕБА; ЩОБИ КОЖДА ГРОМАДА ЗЛОЖИЛА ТРЕТЮ ЧАСТИНУ ТОЇ СУМИ, ЯКУ ЗЛОЖИЛА НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ. ТОЖ ДОЛОЖІТЬ ТРУДУ І ЖЕРТВ ЩОБИ СПОВНЕННЄМ СЬОГО ОБОВЯЗКУ ДЛЯ РІДНОГО КРАЮ АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ ОСЯГНУЛИ ЗНОВА ПОВНИЙ УСПІХ!

ІМІГРАЦІЙНИЙ ЗАКОН НЕ БУДЕ ЗМІНЕНИЙ

ВАШІНГТОН, 20. лютого. — Републиканські провідники в палаті послів прийшли до переконання, що для браку часу вони не потрафлять в сій сесії конґресу ухвалити нового іміграційного закона.

Нині відбулося переслухання перед іміграційним комітетом сенату, на котрім ряд ріжних організацій домагався ухвалення нового іміграційного закона. Мимо сього провідники обох палат бачуть, що з огляду на навал роботи, яка жде конґрес в послідні хвилі перед замкненнєм сесії, конґресови не стане часу на відбуття конференції для вирішення ріжниць в ухвалах обох палат конґресу.

ПРИХИЛЬНИКАМ УРЯДУ НЕ ВДАЛОСЯ ЗЛОМИТИ ОБСТРУКЦІЇ В СЕНАТІ

ВАШІНГТОН, 20. лютого. — Прихильники републиканського уряду обіцяли зломити нині обструкцію демократичної менчости, вимірену проти ухвалення закона про допомогу корабельним підприємствам, але сього не вспіли осягнути.

Плян републиканців полягав на тому, щоби ухвалити продовження засідання на всю ніч і тим способом змучити обструкціоністів так, щоби вони згодилися на замкнення дискусії над молочарським законом. Плян не повівся, бо демократичні посли говорили, кілько хотіли, мучили палату вічними домаганнями перераховування послів, а наконець, коли републиканці не сподівалися, підкопили хвилю, коли демократів було більше на салі, та наглим внесеннєм замкнули засідання.

Один з обструкціоністів, тексаський сенатор Шепард говорив цілих 10 годин; рахують, що виголосив 60,000 слів, котрих само поміщення в стенографічнім протоколі буде коштувати півтора тисячі долярів.

РУХ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 20. лютого. — Палата послів стейтової леґіслятури ухвалила нині приняту вже давнійше стейтовим сенатом резолюцію, завзиваючу конґрес обмежити прогибіційний закон Волстеда так, щоби вільно було виробляти та продавати пиво й легке вино.

Резолюція приказує стейтовому ґубернаторови предложити ухвалу леґіслятури до відома кождого сенатора та посла федерального конґресу.

Стейтовий ґубернатор Смит підписав резолюцію.

ПОЛАГОДА НЮЙОРСЬКОГО КРАВЕЦЬКОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 20. лютого. — Генеральний страйковий комітет юнії кравців жіночої одежі, котрий два тижні тому зарядив був страйк яких 30,000 нюйорських кравців та кравчинь, погодився нині з товариством фабрикантів.

Згода є компромісом (злагодою): фабриканти приняли робітниче домагання щодо 40-годинного робочого тижня та щодо заплати за переріб, а зате робітники уступили фабрикантам в справі праці на штуки („пісворк").

Злагода покищо ще не означає покінчення страйку, бо підписана страйковим комітетом має ще бути ратифікована (затверджена) загальним голосованнєм по юнійних льокалях, котре має відбутися завтра.

СТРАЙК ЖІНОЧИХ КРАВЦІВ В БОСТОНІ

БОСТОН, Месечузетс, 20. лютого. — Робітнича юнія „Інтернешенел Гармент Воркерс Юніон" зарядила нині страйк всіх бостонських робітниць та робітників, занятих виробом жіночої одежі.

Юнійні провідники кажуть, що на страйк вийде коло 3,000 робітників.

Причиною страйку є відкинення фабрикантами робітничого домагання підвисшити робітничу заплату о 10 процент, завести установи для мирного розбирання непорозумінь межи босами та робітниками та заведення ріжних санітарних (здоровових) заряджень по фабриках.

МАЙНЕРИ ВУГЛЯ ЗАКИДАЮТЬ ПІДПРИЄМСТВАМ ЗДИРСТВО

ВАШІНГТОН, 20. лютого. — Майнерські юнії з Пенсилвенії предложили Федеральній Вуглевій Комісії факти на доказ, що властителі копалень вугля здирають суспільність на 3 долярі 61 цент при продажі кождої тони твердого вугля.

ЧЕХИ ТАКОЖ ХОЧУТЬ ГОДИТИСЯ З АМЕРИКОЮ ЗА СПЛАТУ СВОЇХ ВОЄННИХ ДОВГІВ

ВАШІНГТОН, 20. лютого. — Чеськословацький уряд вислав до Злуч. Держав комісію для зроблення угоди про способи сплати чеськословацького державного воєнного довгу.

Сей довг виносить 106 мілїонів долярів.

ЗРІСТ ЧИСЛА СМЕРТИЙ ВІД ЗАПАЛЕННЯ

НЮ ЙОРК, 20. лютого. — Міський уряд здоровля подає число нових занедужань на інфлюєнцу на пів тисячі; зате число смертий від запалення легень значно зросло: в понеділок було їх 55, нині 62.

ПЕРША ПОБІДА ДЛЯ ФЕДЕРАЛЬНОГО ЗАКОНА ПРО ДІТОЧУ ПРАЦЮ

ВАШИНГТОН, 19. лютого.— Проєкт федерального закона проти діточої праці відніс нині першу важну побіду, коли сенатовий комітет постановив віднестися прихильно до проєкту.

Комітет постановив порадити сенатови приняти резолюцію, після котрої конґрес мавби запропонувати всім стейтам відповідну зміну американської конституції.

Противники закона заявили, що вони не допустять до ухвалення проєкту перед повною палатою сенату.

ПЕРШІ ПЕРЕГОВОРИ В НЮЙОРСЬКІМ СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 19. лютого. — Представники юнії кравців жіночої одежі, які страйкують вже другий тиждень, відбули нині з представниками фабрикантів першу конференції в справі полагоди своїх непорозумінь.

Конференція відбулася в готели Мекалпин. На чолі представників робітничої юнії стояв Морис Сигман, нововибраний президент юнії кравців жіночої одежі. Ся юнія має коло 30,000 членів. Фабриканти були представлені урядом новозорґанізованого товариства фабрикантів жіночої одежі, котре нині числить коло 200 фабрикантів.

Перша конференція не поступила поза предложення спірних питань та домагнь кождою стороною. Дальші конференції мають відбутися в найблизчих днях.

ОДИН НАРОДИВСЯ, ДРУГОГО УБИЛИ

В Назареті, Па., тамощні Поляки забавлялись на хрестинах у одного земляка. Вчасі забави один з гостий, повен муншайну зачав другим відгрожуватись, аж вкінці добув револьвер і влучив кулею в одного Поляка, котрий хотів викинути його за двері.

Поліція забрала постріленого до шпиталю, а пяного до „лакопи" (арешту). Кажуть, що ранений може не вийде.

ПОЛЯКИ ОБХОДЯТЬ ЮВИЛЕЙ КОПЕРНИКА

ВАРШАВА, 20. лютого. — Поляки обходять торжественно в цілій Польщі 450-літні роковини уродин славного астронома Коперника, якого вважають за Поляка (Коперник родом Литвин).

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

„СВОБОДА" НЕ ВИЙШЛА В ЧЕТВЕР, 22. С. М. З ПРИЧИНИ СВЯТА В ДЕНЬ ВАШИНГТОНА.

ҐАЛЛЄР „ПОЄДИНКУЄТЬСЯ"

ВАРШАВА, 20. лютого. — Нині відбувся двобій (поєдинок) ґенерала Йосифа Ґаллєра (вшехполяка) з послом Косцялковським (з табору Пілсудського), котрий зараз по убитю першого польського президента Нарутовича закинув Ґаллєрови співвину в душогубстві.

Ґаллєр за се визвав його на двобій. Двобій відбувся на револьвери — Нікотрий з них в двобою не був ранений.

6 РОБІТНИКІВ ЗГИНУЛО В КАТАСТРОФІ

ЕЛМАЙРА. Н. Й., 20. лютого. — На торах зелізниці Лігай Велі коло Рамерфілд, Па. зударилися нині два поїзди. Наслідком катастрофи згинуло: два машиністи, два пічкурі та два треймени. На ніоднім поїзді не було пасажирів.

Причиною катастрофи була неввага одного машиніста, наслідком котрої він переїхав поза сиґнальовий стовп, котрий йому приказував задержатися.

НІМЦІ СТРИЖУТЬ ДІВЧАТ ЗА РОЗМОВУ З ФРАНЦУСЬКИМИ ЖОВНІРАМИ

ЕССЕН, Німеччина, 20. лютого. — В місті Леннеп, в Рурщині, Німці утворили „клюб обтинання волосся". Члени сього клюбу побачили двоє німецьких дівчат, котрі розмовляли з французькими офіцирами. Вони ішли за тими дівчатами аж до міста Ремшайд, де обтяли їм волоссе за сю провину. Велика товпа приглядалась тій операції, а потім гнала за обстриженими дівчатами улицями міста, аж прогнали їх поза міста.

ЗАГАДОЧНА СМЕРТЬ ЧЛЕНА У. Н. СОЮЗА

Минувшого четверга рано помер в Бриджпорті, Конектикат, д. Юрко Сроґий, член Товариства „Українська Січ", відділ Українського Народного Союза ч. 59. Небіщик походив з села Терепчи, сяноцького повіта, в Галичині, і мав при смерти літ 38.

Смерть його наступила серед обставин, які для родини та приятелів видалися підозрілими. Сроґий встав рано видимо зовсім здоров, та став збиратися до роботи. Зібравшися сів снідати і, випивши чарку кави, впав на землю неживий. Родина поробила приготовання до похоронів, але рівночасно повідомила поліцію про свої підозріння. Судовий лікар, розвівши слідство, прийшов до переконання, що б. п. Сроґий вмер з природних причин наслідком удару серця.

РЕВОЛЬВЕРОВА БІЙКА МЕЖИ ЮНІЙНИМИ ПРОВІДНИКАМИ

В Шікаґо погиб в револьверовій бійці юнійний провідник Стів Келиґер. Вбийником його його є другий юнійний провідник, Меккарти на імя. Поліція арештувала вбийника, а він заявив, що стріляв у власній обороні, бо його противник перший виняв револьвер та стріляв до нього. В стрілянині брали участь також жінки.

Подія викликала в місті велику сензацію. Поліційні урядники підносять як дуже замітний факт, що оба юнійні провідники були зоружені як також факт, що вбийство Келиґера се вже 24-те вбийство в кругах робітничих провідників за послідних 20 літ. Тому поліція радить ухвалення закона, на основі котрого поліція малаби право ревідувати кождого юнійного провідника.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДУ".

НІМЕЦЬКІ ПРОМИСЛОВЦІ З РУРЩИНИ ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ПІВРІЧНОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ ФРАНЦУСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

БЕРЛІН, 20. лютого. — В четвер відбудеться тут нарада промисловців з Рурщини, урядовців німецького державного банку і міністрів, котрі мають обговорити плян 6-місячної кампанії проти французько-бельгійської окупації Рурщини.

Рурські промисловці вірять, що коли вони зможуть вдержати пасивну резистенцію (безчинний опір) проти Франції протягом пів року, то вони не тільки змусять Французів, щоби забралися з Рурщини, але також позбудуться плачення „воєнних відшкодовань" окрім хиба на відбудову знищених сторін Франції.

Рурські промисловці під проводом Круппа, Тіссена і Клецкнера домагаються від німецького державного банку і від правительства повного підпертя у їх боротьбі в Рурщині про помочі саботажу (роблення перепон ушкоджуваннєм фабрик, копалень, зелізниць).

Вони відбули нараду з провідниками робітників в місті Ганновері, на якій обіцювали німецьким робітникам по 500,000 місячної платні, коли вони повинувати-муться їх наказам і в разі потреби будуть страйкувати.

ФРАНЦУЗИ ВИКИДАЮТЬ НІМЦІВ З НІМЕЦЬКОЇ ЗЕМЛІ

ПАРИЖ, 20. лютого. — Французький премієр Пуанкаре заявив нині в парляменті, що французька окупаційна влада прогнала з Рурщини 338 німецьких урядовців.

Далі заявив він, що тепер ходить в Рурщині всього 70 зелізничих поїздів денно, хотяй перед окупацією ходило їх щодня 1,205.

НІМЦІ НЕ ХОТЯТЬ ПРАЦЮВАТИ НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ ПІД ФРАНЦУСЬКОЮ КОМАНДОЮ

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 20. лютого. — Робітники на зелізниці на частині лінії Дурен-Ґревенмройх, яку Французи переняли від Англійців (в окупованій Англійцями части Німеччини над Реном), загали страйк сейчас, як тільки Французи обняли управу на сій зелізниці.

КЛОПОТИ НІМЕЧЧИНИ З ПАПЕРОВОЮ МАРКОЮ

БЕРЛІН, 20. лютого. — Німецькі фінансісти вірять, що німецька паперова марка удержиться довше в теперішній вартости, то є по 20,000 марок за один американський доляр.

Для добиття сеї вартости німецькі фінансісти жертвували значну суму золота і заграничного гроша, але годі вірити, аби марка довго удержалась в теперішній вартости, з огляду, що німецьке міністерство скарбу далі друкує великанські суми нових паперових марок.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ХОТЯТЬ ПОГОДИТИ ПОЛЬЩУ З ЛИТВОЮ

МОСКВА, 20. лютого. — Большевицький міністер закордонних справ Григорій Чічерін вислав ноти до польського і литовського правительства, в яких предкладає їм своє посередництво для загоди у справі польсько-литовського спору із-за пристані Мемель і невтральної области у Виленщині.

Чічерін каже в нотах, що Польща і Литва повинні вирішити спір взаїмним порозуміннєм, бо на се згодились Поляки в рисьkому мировому договорі.

МУНШАЙН В МОСКВІ

МОСКВА, 20. лютого. — В Росії ще від царського указу з 1915 року є прогибіція. Большевики її і досі удержали, дозволивши тільки легкі вина і пиво.

Одначе в Росії таксамо як і в Америці люди виробляють самогонку (муншайн) і продають її обильно по містах і по селах.

В самій Москві большевицька влада перевела в останніх трох місяцях минулого року 5,087 трусів, в яких викрито 3,000 „фабрик" самогонки. В Москві є трост самогонщиків, які доробились на горівці маєтків.

ЗЛУКА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ З КАТОЛИЦЬКОЮ

(Спеціяльна депеша „Канадійського Українця").

РИМ, 12. лютого. — Скоро довершиться одна з найбільших подій в історії усього християнського світа, а іменно злука російської православної церкви з римо-католицькою. Є також велика надія, що в сліди великої російської Церкви вступить і старинний Царгородський Патріярхат.

Провід в унійних заходах візьме патріярх Тихон, а посередниками в переговорах є німецькі католики і митрополит Шептицький.

Многоважній справі посвячує римський папа чимало уваги, і—як тут загально говорять—самий став учитись російсь[illegible] мови, аби в оріґіналах студіювати російські історично-[illegible]кові жерела.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 ценітв.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧОМУ УКРАЇНЦІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЕРШІ?

Українці в Бразилії оголосили Позичку Національної Оборони в сумі 100,000 мілрейсів (або около $12,000). Та в означеному часі зложили ледви 42,000 мілрейсів, себто около $5,000.

Українці в Канаді оголосили недавно Позичку Національної Оборони в сумі $50,000, а за 4 місяці зложили ледви около $17,000, себто третю часть Позички.

Українці в Злучених Державах оголосили були Позичку Національної Оборони в сумі $100,000, а в означеному часі 10 місяців не тільки зложили її, але й перевисшили. Разом зложили $111,000.

Чому воно так, буде інтересне не тільки для Українців в Злучених Державах, але також і для їх братів в Канаді і в Бразилії.

На се можна відповісти одним словом: орґанізація.

Українці в Злучених Державах зорґанізовані. В кождій значнійшій українській оселі в Злучених Державах є українські орґанізації, українські товариства. Наприклад в Ню Йорку є около 50 українських товариств, а в Филаделфії і в Шикаґо по 30 або більше. Також і в других більших містах є значнійші числа українських товариств. Чи ті орґанізації получаться в одно, чи безпосередно самі через себе, всетаки вони яко орґанізації далеко більше можуть зробити аніж одиниці незорґанізовані. Отимто Українці в Злучених Державах виграли торік вчасі Позички і дали навіть красний приклад своїм братам в Канаді і в Бразилії.

У них робота іде так тяжко головно тому, що вони не зорґанізовані так як Українці в Злучених Державах. Там треба аж спеціяльно орґанізувати громади для збірки Позички.

Длятого канадійські і бразилійські Українці повинні іти слідом „стейтських" братів і взятися й собі до переведення постійних орґанізацій і по громадах і загальних, які можуть служити ріжним громадянським ділам, а в потребі одній цили — ратункови старого рідного краю.

Але й ми американські Українці не дуфаймо занадто на силу своїх орґанізацій по громадах. Бо ось Фонд за тиждень кінчиться, а ми ще не знаємо, чи скінчиться він таксамо успішно як торічня Позичка. Як ще бракує, скажім $5,000, то треба добре притиснути кишені у всіх наших громадах.

Досі Америка перша. Вона своєю орґанізацією і її успішностю світить красним приміром для Канади і Бразилії, а також і для старого краю.

Але що буде за тиждень?

Ануж стратимо се почесне місце...

Нині ще час сьому зарадити.

Велика громадо, від Атлантійського до Тихого океану, добре призадумайся над днем 28-го с. м. і не допусти до підкопання своєї заслуженої слави!

Як кожда громада сповнить свій обовязок, який на неї припадає, то першенство американські Українці задержать і надалі, а всі Українці цінити-муть силу орґанізації, яку виказали українські громади в Злучених Державах.

КУЗНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ.

Українська ґазета „Промінь", яку видає українська молодь в Чернівцях, на Буковині, пишучи про завзяту боротьбу Галицької України проти ляцької окупації, назвала Галицьку Україну кузнею, де виковується новітня українська нація.

Дійсно, за 4 місяці буде 4 роки, відколи Польща напала на Галицьку Україну і з того часу нищить її мечем і огнем, а всетаки нападений, ограблений і закутий нарід не піддався, але веде і далі безупинно завзяту боротьбу. Весь нарід, кромі жмінки хрунів, стоїть одним проти-польським фронтом у постійному бою за самостійність рідного краю.

У терпіннях душа очищується, а в боротьбі характери засталюються.

Так теж тепер і на Галицькій Україні. Там молоді і старі борці, голодні і обдерті, але сильні духом і характером.

А передівсім там у боротьбі і терпінню виковуються ідеали української державности.

Коли денебудь ідеали державности спалахнули з несподіваного огню, то вони звичайно погасали разом з тим огнем. Але коли ті ідеали виковується літами в кузні терпінь і боротьби, то вони не погаснуть, не пропадуть, але будуть тривкою силою, на якій оснується і виросте держава.

Такоюсамою кузнею, хотяй далеко меньше жертвенною, є великі українські громади в Злучених Державах, в Канаді і в Бразилії. Ті громади Українців Галичан і Українок Галичанок рівно зі старим краєм беруть участь в боротьбі за його независимість, у бою, за українську державність. Правда, не перебувають вони терпінь від польських окупантів ані не поносять примусових великих жертв для окупантів, але душею терплять разом з братами і сестрами зі старого краю і добровільно поносять жертви не для окупантів, але для боротьби проти окупантів. Значить, і вони беруть участь у великій історичній кузні української державности. Як гремлять молоти в сій кузні у Галичині, так не мовчать вони і в українських кольоніях в Америці. І не перестануть греміти, поки не викують тої вільности, яка їм належиться рівно з усіми другими народами Европи.

Але чи Ваша громада бере участь в сій кузні?

Побачимо по звіті збірки Фонду Негайної Допомоги дня 28-го с. м., бо там буде виказано, чи і котра громада зложила третю часть тої суми, яку торік була зложила на Позичку, аби своєю жертвенностю удержати боротьбу Галицької України проти окупації паперової Польщі.

НІМЕЦЬКІ ЯЦКОВИ І ТВЕРДОХЛІБИ.

(Від власного кореспондента).

Оголошені доси документи про світову війну стверджують, що цілю Франції було відірвати весь німецький лівий беріг Рену від Німеччини. Сеї цили Франція на Мировій Конференції не осягнула, за те осягнула такі умови, які дають їй змогу працювати далі для осягнення своєї цили.

Версайський договір поділив німецький лівий беріг Рену на ріжні области. **З Сарської** области утворено окрему територію під управою Союза Націй на 15 літ, після чого населеннє має плебісцитом заявляти, чи хоче оставати далі в такім правнім положенню, чи хоче належати до Франції, чи до Німеччини. Инші области оставлено, що правда, під німецькою суверенністю одначе піддано їх під військову окупацію держав антанти на 5, 10 і 15 літ.

В усіх тих областях Франція старається вести таку політику, яка підготовила би ґрунт під відірваннє сих областий від Німеччини і підчиненнє їх впливови Франції. Ся політика йде ріжними шляхами. Між ин. велику ролю грає змаганнє до розірвання господарських звязків між Німеччиною й тими областями і підчинення їх господарському впливови Франції. Так прим. недавно одна фабрика в Сарській области, яка хотіла одержати дозвіл вивохатіла одержати дозвіл вивозу до Франції, мусіла згодитися на те, що 60% її акційного капіталу переходять в французькі руки.

Окремий розділ сеї французької політики творять французькі змагання утворити в згаданих областях місцевий сепаратистичний рух. На жаль Яцкови і Твердохліби не перевелися і в найсвідоміиших народів. Так і Франції вдалося знайти гурток німецьких запроданців, які аґітують за відірваннем німецьких земель на лівім березі Рену від Німеччини й утвореннем „ренської републики" під протекторатом Франції. Провід у сій акції ведуть Доршен і Смитс.

Якими дорогами ходиться французька політика, свідчить отсей найновійший випадок. В Сарській области заложилася недавно орґанізація „Saarbund gesellshaft", якої статути говорять про плеканнє пацифістичних ідей, місцевих традиций і тим подібні гарні й невинні річи. Одначе в статутах говориться також, що орґанізація стоїть **„на становищах Версайського договору і випливаючих з нього фактів"**, так, що шило таки вилізло з мішка. Аґітуючи за вступленнем до сеї орґанізації, французькі урядовці в копальнях вугля обіцюють робітникам **лекшу роботу і більшу заплату,** а саме по 10 франків денно замість по 7 франків.

Я Звертаю увагу на сю французьку політику тому, бо вона дуже нагадує **польську політику на українських землях,** занятих Польщею. Видно, гнобителі скрізь однакові!

І скрізь вони шукають продажних душ, які служили би їх нечистій справі.

12. січня 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

ОБРАЗКИ З КАНАДИ.

Дня 1. лютого 1923 р. вечером по вічу в місточку Шіго сказав я до наших людей:

— „А тепер треба мені їхати далі, до м. Модел Фарм. Чи коні є?"

— „Та коні ждуть. Але то далеко. Мусите по дорозі заночувати на буковинських фармах коло Фовм Лейку".*).

Вечір був зразу чудовий, ясний. Лиш трохи підхмарений місяць світив на небі.

Була точно година девята, коли я сідав на малі ковані санки буковинського фармера п. Дмитра Шкрети, родом зпід Черновець. Він сам поводив кіньми. А коні були добрі і рушили як вітер (батогів тут не вживають). Не минули і дві хвилини, як ми були вже за містечком.

Перед нами простягалася пуста, замерзла, снігами покрита прерія Саскачевану. Над нею звисало понуре небо, покрите сніговими хмарами, що стояли так неповорушно, якби й вони замерзли там у горі. І не було вже видно ні одної зірки на небі. Тільки місяць стояв на нім вповні. Але виглядав якийсь невеликий і майже не світив, хоч блистів. Прерія виглядала під ним як одна велика, мертва і безмежна, буро-бліда кість з чорними смугами: то темніли на ній тут і там корчі та невеличкі, рідкі і нужденні „ліски" тонкої осичини. Навіть сосни в сих околицях нема, бо земля тут за плоха для неї. Коли ми переїздили попри осикові „ліски", чути було, як у них шумів вітер. Але так якось тихо й несміло, що здавалося, немовби навіть йому було лячно, загнятися в сю прерію, або „прерву", як її називають наші люде. На кілька кроків від осичини вже так тихо, мов у могилі. Тілько всего гомону, що від наших санок. Але й він губиться у глухій глуші прерії, під її сибірським небом. Ніде ні звука, ні сліду якоїнебудь живої тварини. Сніг і сніг — так твердо замерзлий, що коні з саньми й нами двома в, санках ідуть нераз довго поверха й не западаються. А сніг тут сипкий і мілкий як пісочок. Як коні бухнуть час до часу ногами в більші заспи того снігу та метнуть ним в очі, тоді найлучше пізнати його мілкість. Треба доброго морозу, щоб той сніговий пісочок замерз аж так, щоб по нім їхати поверха. Не всюди можна так їхати. Тут і там коні глибоко бродять у снігу. Тоді санки звертаються на оден бік і треба їхати дуже помалу.

Година минула скоро і цікаво. Ще чверть — і я побачив першу буковинську фарму серед прерії: велика хата, коло неї господарські будинки. Тут живе знакомий п. Шреді Буковинець. Ми випрягли коней і зайшли в хату.

Дві просторі й високі кімнати, тапетовані. Підлога деревляна, вікна досить великі, з 4 шибами. На стінах висять образи святих. Мало їх, але всі нашого стилю. Кухня чудова, велика, зелізна, з зеркалом на горі. Коштувала, як каже господар, 95 долярів. Дім будував він сам. Тут наші скрізь самі будують доми і всі будинки, без майстрів. У старім краю шкодували матеріялу й тому брали майстрів. А тут осики досить! Зіпсує одну, бере другу.

В другій кімнаті знов зелізна піч, менша, в ній також горить огонь.

В хаті кількоро дітей. (Найстарший син, гарний хлопець, має вже 17 літ. Всі делікатні. Брат господині, що приїхав у гості, захорував і я застав у хаті лікаря з місточка Шіго, молодий ще Жид з Волині (дав нам 25 долярів на українську позичку й деклярував ще 75). Хорий лежав у кімнаті на поверсі.

Господиня заставила гарну вечеру. При вечері розмовляли фармері (крім господаря і п. Шкреди, який мене віз, був ще оден фармер п. Кешко). Про що? Про старий край, про Огієнка, який переклав службу божу на українську мову, про Ольгу Кобилянську, про покійного Павлика і Франка, про нужду української інтеліґенції в старім краю і про те, що треба б їй помочи. Нема кому зорґанізувати тут помочі, жалувалися. Такої розмови не сподівався я почути на сім далекім степу!

Доходила північ, як ми виїхали дальше. З початку гарно було їхати, хоч ніч не була ясна. Місяць дальше стояв на небі вповні, але не світив. І не видно було ні одної зірки. Тяжкі, студені хмари дальше неповорушно стояли на небі. Кругом то полоси корчів і рідких дерев, то чиста прерія.

Мороз кріпшав, що чути було по обличчу. Мав я на собі теплий светер і такий теплий кожух, що ніколи бувби не припустив, аби крізь нього міг дібратися холод. Так твердо вірив я в міць свого футра, як вірив недосвідчений новобранець у те, що перемиських укріплень ніхто здобути не годен. А під ногами мали ми зелізну плоску піч з розжареним вуглем. І я зразу сміявся з канадійського нічного морозу. Але помалу почав він добиратися до мене, наперед до ніг. Хоч ноги мали ми обвинені ліжниками й ковдрами, хоч держали їх на горячій печі, яка так розпалилася, що аж крізь малі отвори в ній затлілася одна з ковдер і хоч стопи були не тільки теплі, але горячі, — та студами перейшла по тілі: за лидками перенала крижі, вкінци обличче. Я скинув цвікер і весь сховався в великий, пухкий ковнір. Але се мало помагає. Бо віддих осідає на ковнірі і замерзає на нім (у середині) довгими, тонкими соплями. Притулитися до ковніра—зимно від леду, а відхилитися, то вітер завіває і як огнем пече. В очах виступають слези, які зараз таки замерзають і то так цупко, що повік відчинити не годен. Треба витягати руки з кишень і зпід ковдер, здіймати шкіряну рукавицю й виймати лід зміж повік, бо інакше очи замерзнуть. А по руці марить зовсім так, як поломіню. Носа вже не чую від морозу, а що ще маю його, пізнаю по ріжниці температури тої части обличча, яка з обох боків закрита клапанями кожухової шапки, від тої части, яка незакрита (ніс, очи й уста). Шукаю для тої частинки обличча щораз то нового місця в великім кожуховім ковніри, але все повторяється те саме: як тільки трохи надихаю, замерзає ледом вовна і годі видержати. Беруся віддихом розморожувати її: стає мокра і дуже неприємна. Пробую цілком відкритися, може так буде лучше. Але де там! По кількох секундах треба знов ховатися — в іней і лід, які покривають ковнір знутра, бо на дворі пече як огнем, боюся, що відморожу обличче.

По якімсь часі чую крізь ковнір і клапані на вухах, що мій говариш щось говорить.

— „Говоріть голосніще" кажу.

— „Вже мете", каже він. „Гадаю, що за яких 15 хвиль будемо мати порядну заметіль, таку, як має бути".

— „Як не мож буде дальше їхати, то підемо пішки", відповідаю.

— „О, тут далеко не зайшлиб ви серед сих заспів. Але й не треба. Коні вже знають дорогу й чують, що до дому їдуть, то доїдемо. Зрештою фарми по боках не дуже далеко, лиш не світиться ніде, бо вже пізно".

З цікавости визираю зі свого ковніра, щоби подивитися, як виглядає сніговійниця на прерії Саскачевану: Дуже невинно і делікатно, зовсім як тутейший мороз на початку подорожі. Здається, що се нічо. Понад саму землю летять біленькі фили мілкого снігового пісочку, може на стопу високо, може на півтора, на дві. Вітрець так ніжно шумить, якби лагідна жінка шептала.

О, якаж вона хитра — ся дика пустиня! І як чаїться вона!

Час до часу білі фили сніжного пісочку то ростуть то маліють мов груди. Але годі тут думати европейськими формами про сніг, як думав Франко, співаючи:

„Сипле, сипле, сипле сніг
З моря сірої безодні —
Міріядами летять
Там метелики холодні..."

Бо се не метелики, тільки пісок, як на пустині, лиш білий. Кругом ні одного світла, тільки темнаво-білий простір, порізаний тут і там чорними смугами корчів і рідкої осичини. А над тим усім блистить місяць у спокійних, снігових хмарах.

А коні рвуть, де тільки можуть. Але не всюди можуть. Місцями завалюють дорогу високі на кілька стіп снігові заспи. Коні вилазять на них і западаються в них разом з санками, шарпають ними і далі то йдуть то летять, без батога летять, якби знали, що тут часом смерть зустріне навіть того, що до сусіда виде в гості в таку пору. Бо як закрутить заметіль, тоді можна кругом власної фарми блудити до загину.

— „Заметіль ще невелика", успокоює мене мій товариш.

Признаюся йому, що я цікавий, як виглядає велика.

— „Лучше булоб, як би ми ще за сеї доїхали", каже.

І правду каже. Бо студінь щораз то більше переймає крижі й лидки (в стопи дальше горячо). А з носом уже не знаю, що робити, кручу ним на всі боки в кожусі. Вітер дує зправа, а на лівім боці осідає іней — і на нас і на конях. Часом заметіль стане — відпочати. Тоді так тихо на прерії, як в усі. І так „по своєму" гарно та цікаво, що хоч мороз як дошкулює, — прошу стати, аби вдивитися і вслухатися в сю дику і тверду красу канадійських степів.

Тихо. І спокійно.

Ні шевельне, ні блисне.

Ніякого руху, ніякого сліду.

Кругом бліда півтемрява, як у підземеллю. Північна прерія така тверда, що аж душа тут твердне. Вже не звертаю уваги на студінь. Вона вже рівнодушна для мене. І рівнодушно відношуся в думці до того, чи буде заметіль більшати, чи ні, чи доїдемо, чи ні. Не: байдужно, тільки: **рівнодушно.** Тут вперве стала мені ясна велика ріжниця між сими поняттями. Байдужність се прояв слабости, рівнодушність се прояв енерґії та твердости. Я готов іти пішки дальше. Навіть не скривлюся й зовсім не буде мені жалко себе. Маю враженнє, що відкривається переді мною таємниця душі твердих народів півночі, які від непамятних часів постійно завойовували полудневі країни. В таких околицях твердла їх душа, сталилася їх енерґія, витревалість і робучість. Се ясне, як сонце. І хочеться відси крикнути до молоді українського народу, так крикнути, щоб уся почула: вибирайтеся в подорожі до твердих країн півночі, аби затвердла вам душа і сталю стали нерви. Аби не могла вас зломати в нутрі ніяка втрата, ніяке нещастє. А все памятайте про те, щоби хотіти щось зробити для Рідного Краю. Бо се одиноко достойне дійсної людини, людини у весь ріст, — і одиноке, що дасть вам сатисфакцію з життя. Все инше стане вам порохном у душі ще заки вмрете.*)

Тихо.

Так тихо, що й коні заслухалися в ту тишу й ні ворухнуться. Питаю свого товариша фармера:

— „Ви більше їздили нічю по прерії ніж я; чим вона цікава?"

— „Природною тишиною, якої в старім краю нема і мабуть ніде нема", відповів.

— „А як ніч зоряна?"

— „Тоді дуже проміниста і світить як мармор. А в літі вечером тягне по прерії такий смердячий сопух, якби з баняка бухала смердяча бульба. Якби так довше потримало, то чоловік удусивсяб. А то щезає, заки до 5 дорахуєм".

— „І з чого се може бути?"

— „Се дикий край. Може який учений сказавби, я не знаю**). Денебудь завіє і здибає вас, не лише коло трясавиць і мочарів. І ще цікава тут ніч тим, що страхів тут нема, їдеш чи йдеш, куди хочеш і нічо не боїшся".

Про се вже говорили мені тут у Канаді наші жінки. Дивлюся кругом. Сей краєвид дійсно такий, що нема тут чого боятися. Рівнина. Десь не десь корчі. І рідкі смуги осичини. Наскрізь їх видно оком. Нема таких чорних лісів і яруг, як у старім краю і в кождім краю, де тепліще і рістня буйніща. Благословенна твердість північних земель і кліматів дозволяє розвиватися людській душі без боязни перед страхами.

— „Чи не зимно вам?" питає мій товариш.

— „Їдьмо", кажу, а ліва рука якою виймаю замерзлі сльози з очей, вже костеніє. Коні рушили. Рушила й заметіль.

Доходила друга година по півночі, як ми добилися до фарми п. Шкреди.

На високім і білім горбі стояв одинцем поверховий дім. Досить далеко від нього господарські будинки. В домі вже не світилося. Коні до стайні. І ми в хаті.

Господар засвітив лямпу. І зараз докинув дров до зелізної печі.

Я сів біля печі в вигідне крісло до гойдання. За хвилинку піч розігрілася до червені. І приємне-приємне тепло розійшлося по кімнаті та по всіх членах мого тіла. Я ще кілька разів хитнувся в кріслі й роскішно заснув. А так приємно було засипляти, що я не памятаю подібної роскоші при засиплюванню.

Господар пішов до коней і вернувши, збудив мене.

— „Розберіться", каже.

Завів мене до спальні на поверсі і я положився в широке ліжко та накрився периною і своїм кожухом. Шум вітру перейшов у свист. Заметіль кріпшала, але я вже солодко засипляв у теплій кімнаті нашого фармера.

Писано на буковинських фармах коло „Пінистого Озера" в Канаді, в лютім, 1923 р.

Др. Осип Назарук.

*) Фовм Лейк („Пінисте Озеро") називається так тому, що на нім багато піни, бо воно ізза вітрів дуже неспокійне. Таких неспокійних озер є в Канаді багато. Вони не замерзають так гладко, як озера і стави в старім краю, бо напрасні вітри бурять їх і вони замерзають збурені.

*) Коли я в 2 тижні по написанню свого опису переглядав його, щоб вислати до друку, пригадалися мені різьблені в леді і ляві слова нашого Тараса, який також бачив подібно тверду пустиню:

„Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу, на чужині.
Однаковісенько мені!...
Та неоднаково мені!...
Як Україну злії люде
Присплять лукаві і в огні
Її окраденую збудять!...
Ох, неоднаково мені!"

Тут уважний читач має чудову ілюстрацію ріжниці між рівнодушністю й байдужністю.

**) „В ямах, де стоїть вода з салітрою, твориться такий смерід. По горячих днях се бе, до схід сонця найгірше бе". (З інф. селян).

ПРАЩАЛЬНИЙ ВИСТУП У. Н. ХОРУ В НЮ ЙОРКУ.

Довідуємось, що У. Н. Хор під управою Олександра Кошиця по повороті з Вестів і з Мексика виступить тільки один раз в Ню Йорку дня 4-го марта с. р. в салі Гипподрому. Се буде пращальний виступ Хору перед його відїздом до Південної Америки, а саме до Бразилії й Арґентини, де має гостити кілька місяців.

Українці з Ню Йорку й околиці ледви чи мати-муть вже опісля змогу почути вдруге спів нашого славного Хору. Длятого повинні тепер використати нагоду і прийти громадно на концерт дня 4-го марта с. р. та достойно попращати наших соловіїв знад Дніпра в нову далеку дорогу у нову чужину, куди вибираються слави добувати не собі, а українській пісні, рідній культурі.

Нехай знають ті співаки-мученики, (бо дуже тяжке життє наших співаків-скитальців на чужині), що їх браття і сестри душею з ними, кудиб вони не скиталися з могучою українською піснею, і що шлють їм сердечний поздоров на дальший шлях у далекі чужії краї.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. А. К., Янгст., О. — Вашої дописі не помістимо. Людина, яка грозить, що піде до чужої ґазети, коли її своя ґазета не помістить, вже тим самим відбирає собі право на таке поміщеннє. Коли допись цікава не лишень для самого автора, але й для других читачів, тоді ми не вагаємося містити, коли однак автор заявляє, що він з нею зараз віднесеться до ворожої нашому народови ґазети, большевицької чи польської, то річ ясна, що наша ґазета з гори резиґнує з поміщення такої дописі. Не можемо для забаганки одної людини конірувати тисячів читачів, навіть хочби ображений мав віднестися до большевицької або польської ґазети. Тому шліть її просто до большевицької ґазети; вони вам її зараз помістять. Коли переложите на польське, то й польські ґазети певно з вдячностю помістять вам ваші напади на уряд; ваші погляди з ними годяться. Що ви перестанете читати нашу ґазету, се нікого не страшить. Людина, яка признає себе Українцем лишень під тою умовою, що українські редакції будуть містити її всі дописі, Українцем не є.

О. В., Кромптон, Р. Ай. — Ви маєте повну рацію: Уряд Українського Народного Союза нікого не тягне до „Обєднання" ні не примушує платити народний податок. Котрий відділ хоче, приступає до „Обєднання", котрий хоче, платить податок. Про ніякий примус тут і мови нема. Все добровільне. Хто хоче помагати старому краєви в його боротьбі, помагає, хто не хоче, не помагає. Поголоски про якийсь примус зі сторони уряду ширити можуть лишень вороги орґанізації.

КОНЦЕРТ У. Н. ХОРУ В СИРАКЮЗ, Н. Й.

—o—

буде в неділю, 25-ого с. м. о 8-ій годині вечір у Wieting Opera House.

Запрошується всіх Українців, Американців і чужинців до громадної участи в концерті.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє своїх членів, що мітинг відбудеться в неділю, 25. лютого о годині 2. пополудни в домі Кр. Громади на Савті під ч. 610 Савт Американ Стр. Справи є дуже важні, тому присутність кождого члена є конечна. Неявившийся член на сім мітингу заплатить кару 2 доляри, а урядник 5 дол. Сподіємось що на сім мітингу не забракне ані одного. Проситься прибути точно на означений час. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (с. Мих.), кас., В. Скольський, секр.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

З ДІЯЛЬНОСТИ „ТОВАРИСТВА ПОМОЧИ ПИСЬМЕННИКАМ"

З нагоди річного засідання головних урядників Українського Народного Союза за ініціятивою д. С. Ядловського предсідателя У. Н. С., щоб помочи так високо гумунітарній справі, якою тепер есть поміч письменникам, зложили слідуючі жертви: д. С. Ядловський $1,50; о. Н. Струтиньский $1.50; Д. Андрейко $1.50; М. Мельник $1.50; Ст. Кудрик $1.50; В. Яськевич $1.50; Ст. Баюс $150; М. Мурашко $1.50; Ст. Милянович $1.50; М. Шевчук $1.50; Т. Грицай $1.50; М. Ольшаницка $1.50; А. Стадник $1.50; М. Петрівскій $1.50; В. Левчик $1.50; К. Кирчів $1.50; В. Гасій $1.50 і викликує слідуючих дд. Р. Слободяна і І. Каштанюка.

Товариство складає в імени письменників щире українське спасибіг.

Mr. WASYL HASIJ,
13 Furman St., Trenton, N. J.

ЛИСТ З КРАЮ

Радби втечи з живого пекла, щоб не дивитися на людську муку.

Дорогий Товаришу!

Не писав я до тебе, тай здивуєшся може, що оце лист. Та не для розривки не забавка заставляє писати, лиш тверда доля нашого краю.

Богато далобся написати, та з огляду на цензуру мушу зречися вилити на папір все, що накипіло в грудях. І хоч я би не знати що вам написав, Ви, що живете в инших умовинах, цего не зрозумієте. Може вам подала вже дещо преса, але те що преса вам подасть, це оден процент того горя, терпіння муки, яку тепер переживаємо.

У звязи з виборами я був арештований до 30. листопада і з другими, відпроваджений до арешту в Коломиї, серед ночі, під акомпаніямент побоїв кольбами. 6 неділь серед поганих тюремних обставин; два рази по 4 дні голодівка, котру перенесли від найстаршого межи нами 75-літного старика Окуневського, бувшого посла до австрійського парляменту, до наймолодшого з нас ученика 2 кл. ґімн. Галицького та Кариґутяка, 14-літного хлопця! Тут, де сидів колись Франко за смілу думку, сиділи ми (700 людий) за її зреалізування. По всій нашій країні розніся стон та плач. Трийцять тисяч арештовано, а кілько віддало духа по дорозі до арешту, а кілько розстріляно?! А за що? За те одно тільки, що не вродився Поляком лиш Українцем!

По селах карні експедиції граблять весь цілорічний доробок. На села наложено контрибуції. Кватерующі крадуть, що тільки дасться. У Михайлини Пасемкової і Івана Хачкового украдено кожухи, послідні, котрі оціліли перед Москалями, Черкесами, Донцями, Кримцями, Мадярами та Німцями. У мене забрано які тільки були дрова та патики, до військових кухонь, котрі стояли на Николая Ґреґораша городі, підчас моєї неприсутности. Я вже був в Коломиї між другими, а жінка моя понесла мені їсти пішком шість миль з бисагами на плечах, серед сніговиці, болотом, бо на їзду желізницею треба мати специяльні леґітимації, котрі видає „пан староста". Політ. підозрілі їх не мають. Як вернула жінка з Коломиї, не застала вже і сіна; мусіла продати корову тай то ще добре бо булиб забрали. А так вже нема чим платити контрибуцію. Тай їдж тепер землю українську за те, що її любиш, бо кукурудзу зїли панські коні, як ще в купах була а ніхто її не лупив через арешт. Тай дров нема, бо згоріли в панських кухнях, а в „камері" не дають, кажуть їхати по дрова до Петрушевича. Тогідь купив 4 дуби на підвалини в „Ткачевих бавках" в камері; це вже було під весну, сніг пустив, стала розкаль, що ніхто тачку би не перетягнув а не то дуба. Я не вивіз їх до тепер, а тепер кажуть ще раз їх платити, але вже два рази тілько, за кару, що не вивіз на час. Тогідь продав бика на дуба, бо другий здох в полонині, а тепер треба вже продати два як хочеш дубини, котра вже прецінь раз була заплачена... А в мене вже нема що продати.

Еще не кінець! Як пішла жінка до мене, до Коломиї, то лишила малу 3-місячну дитину дома. На вечір була в Коломиї і що не могла без леґітимації іхати, мусіла лишитися наніч. Та пішла на стацію, бо нігде не приймуть без документів. Тут попала межи другі такі, як вона, що носили арештантам їсти. Була трудна по так гарнім „спацері", до того опухли груди, бож дома дитина. Лягла на бетон і цілком перемерзла. Її пішла кров носом і стратила притомність. А тут ревізія документів. Викинули її на двір, в болото, де вкрадено всі гроші, які мала. Вже мали її віднести на поліцію, де булаб сконала під кольбами, бо на питання поліцийників не відповідала, стративши притомність. Але надїхав Алтера Майоркового син Іцко за пасажирами до Кут, сказав, що її знає, взяв її на віз тай так урятував від неминучої смерти. Дома лежала тиждень в горячці. Приходить комендант постерунку, Роґальский, стягнув з постелі, дав два рази в лице і в асисті ще одного такого драба, відпровадив до Кут до суду щоб зізнала, де я був тої ночи, як були розліплені відозви Петрушевича. От таких образців повний наш край.

Тепер асентирунок. 900- і 901 рік. Ніхто з хлопців не йде; за ними бушують жовніри по 6 на кватири. Зловили вчера і сегодня до 20. Решта десь нема. Межи зловленими є і Штефан Атаманюк, брат Івана. Дякує дуже Іванови, що взяв його до Америки. А решту ще 60 також зловлять; даремно критися; сяк чи так їх виловлять. Петро Дуней також десь втік і дякує братови Юркови за поміч виїзду до Америки. Сей лишив жінку молоденьку 15-літну на ласку судьби та кольби. Василя Несторієвого, Николай, що взяв у Теклі Дінисової, лишив також свою до розпорядимости кольби. Дмитра Антонієвого Демян, що взяв цеї осени в Красія М. вчера зловлений то його жінка буде вже мати спокій. Не для сензації це пишу, а для того, щоб Вам підвести лиш одну краплю горя, муки, кривди, яка має тепер місце у нас.

І прошу Вас Братчики, хто буде цей лист читати, як що він дійде, ради Бога, поможіть мені забратися туди, бо тут не то терпіти, але вже і дивитися на це не мож. Хто би мене відси забрав з жінкою, дарую йому 7 морґів ґрунту, нову хату на дві станції і стайню. Як колись обставини зміняться, приїде то не пожалує. Хата на цім городі де Шейко був, коло гостинця. Звертаюся до всіх Кобецьких з цею просьбою. Петра і Михайла Никифорчина, до Реґуша Дунея Атаманюка і всіх в кого добра воля. Я би ще якийсь рік животів, але тут ні. Буду найгіршу, чорну роботу робити, раз на день їсти, бо до сего вже привик, ще якийсь день животію. Прошу відповісти як тільки можна найскорше.

З глубоким пов. Ваш ......

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ПЛАСТУН.

Оповіданне з життя запорожських збігців.

(15)

Думки Ганни вернули взад. Татарка весь час її подорожи за Дунай була для неї дуже добра і сердечна. Поводилася як рідна мати. Вона може й не знала, що її син затівав. — Ганна думала.

— Як ви самі, — промовила Ганна, — то не боюся. Можете прийти до мене. Так ліпше буде. З душегубки ви мусіли би говорити голосно, а тут недалеко Мулик.

— Мулик лиха людина,— відповіла Татарка, вискакуючи з душегубки і сідаючи коло Ганни. — Мулика може мати кождий, хто не поскупиться викинути пару штук золота.

— Що ви тут робите? — спитала Ганна. — Яким способом знайшли нас, чого прийшли? Буде якесь нещасте. Де ви, там буде і ваш син.

— Нещасте, як буде, то не тебе побе. Ти безпечна. І Кутлумамета не бійся. Він любить тебе.

— Дякую за таку любов.

— Він Татарин, любить по татарськи. Не одна християнка дякувала би свому Богови, як би дісталася до його гарему.

— Ви може прийшли намовляти мене, щоби я, користаючи з того, що батька нема, покинула його і втікла з тобою?

— Ні, не того я прийшла до тебе, бо знаю, що ти того не зробиш. Ти втікла би, але хиба з Бобренком.

— Що плетете?!

— Ти любиш його.

— А хоч би й любила, то сего за мало. Ані я йому в голові, ані не покинула би батька, ще проти його дозволу.

— Ти не в голові Бобренкови? Він тебе любить ще більше, ніж ти його. Всі тебе люблять. Любить Бобренко, любить Голима, писар каже, що любить і я люблю. Чомуж би не мав любити тебе мій син? А вже, як любить, то йому вільно робити все те, що тебе може привести до його гарему. Не зле було би тобі у него. Він ще жадної не має, і як би дістав тебе, то й не буде мати другої. Він так тебе любить.

— Ви казали, що не прийшли по мене, та про те вже зачали підмовляти.

— Не на те, щоби тебе підмовити говорю се. Лише тому, що на таке ти сама звела розмову. Я до тебе з иншим ділом. Хочу тебе спасти... Бо люблю тебе і мій син тебе любить. Слухай і не нароби крику: Як лиш крикнеш, то втечу і ти пропала разом з иншими... Будеш спокійно слухати?

— Буду... Говори.

— Всі, що на острові, згинуть.

— Боже мій!

— Тико, бо йду! Лиш ти одна спасешся, як зараз, відійшовши звідси, зачинишся в башті. Башта має грубі стіни, куля не пробе. Стіни з сирого дерева, огонь не ймеся їх. Впрочім в башті вода, підпал мажеш заливати крізь бійниці. Харчів там тілько, що для тебе одної висталоб на пів року, або й довше. Там сиди так довго, аж небезпека мине, або буде нагода непомітно висмикнутися з башти на воду.

— Від кого та небезпека грозить?

— Всім що на острові, грозить від москалів і від Татар. Тобі лише від москалів, бо вони пють. Дівчина в руках пяних салдатів... пропала. Заприся в башті.

— Я й инших возьму з собою до башти.

— То згинеш разом з ними. Буде ще гірше. Заки згинеш, споневіряють тебе. Москалі скоти. Пють забогато.

— Де тепер мій батько, що з ним буде?

— Кудись поплив з Голимою, з Асланом і пятнацяти козаками. Але ми ще не знаємо, куди. Він вже не верне до тебе. Як верне, то запізно.

— Я хочу спасти мого батька.

— Яким способом? Знаєш де він? Знайдеш дорогу до него?

— Коли ви прийшли мене спасти, то перестережіть і мого батька.

— Я твого батька не люблю; люблю тілько тебе. І мій син лиш тебе любить, не батька твого.

Ганна скрила лице в долонях і захлипала.

— Тепер не пора плакати, бо ратунок готов прийти запізно. Втікай до башти і заприся.

Татарка встала і вступила в душегубку.

— Кажу ще раз, ди до башти!

Душегубка щезла за вітками. Ганна схопилася і стала бігчи в сторону полянки. Рішилася всіх козаків і обі козачки стягнути до башти. Ледви зробила пару кроків, побачила звисаюче з галузи стебло. Сама не знаючи нащо, стягла його. Пару кроків дальше, знов висить стебло. Се вже її застановило.

— То хиба якісь знаки, — подумала. — Але хто їх понавішував і на що? Як би вони нам були потрібні, то я повинна була про них щось чути. Батько і його товариші все при мені говорили про всьо.

Бігла далі і перед самим виходом з кущів на полянку зійшлася з Муликом. Він ішов в ту сторону, звідки вона вертала.

— Пане писар! Що се може бути? Тут на острові не сіють збіжа, соломи ніхто не привозив, а я, саме на шляху до затона з човнами знайшла сі стебла позавішувані на деревах.

Мулик взяв від неї стебла, але не показував великого здивовання.

— Піду і я в ліс, — сказав, — може ще такі знайду. Тоді подумаю, що се значить.

Взяв від Ганни стебла, лишив її на місци і сам пішов дальше. Коли уйшов пару кроків, так що Ганна вже не могла бачити його, завісив стебло назад на галузи дерева. Пару кроків дальше завісив друге стебло і пішов до затону, де по малій хвилині знов зявилася Кутлуматова мама.

Ганна вибігла на полянку. Перед курінем, де раньше варили обід, вже не було нікого. Лише коло хатчини батька побачила Чверду.

— Чверда! — крикнула. — Ходіть до башти, щось вам скажу. Але зараз, бо буде нещасте!

Увійшла до башти і станула в порозі. Чверда взяв свій мушкет і пустився до неї, але не квапився. Саме в тій хвили вийшли з куріня чотири козаки з сітями. Пустилися в сторону затона, де стояв човен і куди пішов Мулик.

— Живо, живо! — кричала до Чверди.

— Чверда підбіг до башти.

— Тепер вже нема часу на довге поясненне, — сказала. — Як всі не запремося зараз в башті, згинемо. Біжіть за рештою, що пішла на рибу і заверніть. Нехай всі втікають сюди.

— Що сталося? Чого втікати?

— Козаче, не питай! Нема часу говорити. Як стану розказувати, готово бути запізно.

— То бодай скажіть, що таке, щоби мене не висміяли.

— На нас ідуть Москалі. Біжи, заверни тамтих і до башти!

— Коли кажете, то піду і заверну. Але висміє Мулик, котрий доконче хотів бути отаманом, як ваш батько відїде. То він казав козакам іти на рибу. Я не противився, але сам лишився, бо моя служба на самім острові.

— Чверда пустився за тамтими; але ще не зайшов до половини полянки, як загрохотіла сальва. Він станув, наче в землю вкопаний бовдур. З корчів, в котрих щезли були його товариші, вироїлися Москалі і Татари. Він склав, випалив і один москаль впав на мураву. Тепер Чверда накивав пятами. Втік до башти, запер двері і припер плечима. Двері замикалися трема засувами, трема грубими бальками. Ганна всунула одну засуву, Чверда другу й трету. Се сталося в саму пору, бо Татари, що пустилися здоганяти Чверду, вже опинилися під дверми і трібували виважити їх. Двері не подавалися.

— Нараз Ганна почула знакомий голос. Що говорив, не розуміла, бо говорив по татарськи. Се був голос Кутлумамета. По його приказуючій промові Татари відступили від башти.

— Тут нам нічого стояти, — казав Чверда. — Ходім на ґору. Звідтам побачимо, що на острові діеся і звідтам можемо боронитися. Тут є порох, на горі є десять мушкетів. Мій мушкет одинацятий. Я буду наряджати, ви крізь бійниці дивіться на світ і кажіть мені, що бачите.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДУ".

ЗВІДКИ ВЗЯЛОСЯ ВУГЛЕ

Вугле, яке тепер находиться в землі, творилося в давну давнину на протязі соток тисяч літ з ростин і дерев залитих водою і перегнивших в колишних багнах. Як воно творилося, се можна бачити ще й сегодня на торфовищах. Торф є саме геологічним попередником вугля; колись все теперішне вугле було торфом. На торфових багнищах Флориди можна ще й тепер бачити, як звалені в воду дерева, листе та великий ростинний хлам створили верству торфу, від одної до двайцяти стіп завгрубшки.

На протязі довженного часу в передісторичних часах ті торфовища заливала вода, творячи на них ставки і болота. Під водою ростинність завмирала і вкривалася верствою піску або землі. Згодом вода відпливала, творилося нове торфовище і цілий той процес повторявся наново. Торф перемінявся в вугле під натиском горішних верств землі і піску і під впливом внутрішного горяча в землі. Тягар з горі витискав воду з торфу, розігріта вона випаровувала і творився твердий мінерал.

Богато ростин, з яких зложилося теперішне вугле, вже тепер не істнує; здебільша вони скидалися на теперішні сосни, смереки і ялиці. Під мікроскопом можна в вуглю розпізнати зовсім виразні останки ростин. Декуди задержалася вся будова. навіть з корою, тільки, розуміється, все перемінене в вугіль.

Зрештою учені геологи не погоджуються поміж собою що до способу, в який тільки ростинності могло назбиратися в купі, аби створити такі велетенські маси вугля. Одна теорія є така, що дерева росли валилися і перегнивали на тім самім місци, саме там, де тепер вугле в землі. Друга теорія, що ріки несли з собою весь той ростинний матеріял і складали його в ставах і озерах, де він осідався і твердне.

Як відомо, вугле лежить в земли звичайно в скількох верствах рівної грубости, від одного инча до сотні а то й більше стіп. Ті верстви вугля відділені одна від одної богато грубшими верствами скаменілої глини або пісковика. Найглибші вугільні шахти є в Бельгії, де вони доходять до мало не чотирох тисяч стіп в глибину.

В Америці відріжняють шість родів вугля: антрацитове, півантрацитове, нів-бітумінове, під-бітумінове і лігніт. Антрацит найтвердший, горить помало і дає мало диму, так що найліпше надається для домашнього ужитку. Бітумінове або просто, „мягке" вугле дає диму богато; уживають його найбільше в промисловости. Лігнітом називають буре вугле нищого сорта і малої опалої вартости. Під-бітумінове вугле або „чорний лігніт" можна уживати лише зараз на місци на воздусі воно кришиться і розпадається.

Найбільші на світі запаси вугля мають Злучені Держави. В Америці найбільш його продукує Пенсилвенія. Майже весь антрацит добувають на сході Пенсилвенії; зрештою в Америці його нема. Бітумінові вугільні поля займають в західній і північно - центральній частині Пенсилвенії 14,200 квадратових миль і простягаються далі в Огайо в один бік і в Мериленд, Вест Вирджінію і Тенесі в другий. Після Пенсилвенії найбільш вугля добувають в Вест Вирджінії, далі в Илинойс і Огайо. Найбільш вугля в землі має Норт Дакота. та все воно лише лігніт.

ПРОМОВИ УКРАЇНСЬКИХ КАНАДІЙСЬКИХ ПОСЛІВ

В манітобськім парляменті наші посли виголосили 5. лютого довші або коротші промови. Говорили: п. М. Роєцький, п. Н. В. Бачинський і п. Н. А. Григорчук.

Посол Роєцький з Гімлі заявився за пшеничною радою та скінченням залізничої дороги Годсон Бей, яка, як він сказав, булаб великою користю для Західної Канади. Говорячи про положення фармерів у його окрузі він сказав, що фармері платять за високі податки в наслідок чого вони находяться в поганих відносинах. Дальше посол Роєцький попер гадку назначення комісії для розсліджування шкільних відносин у провінції.

Посол Н. В. Бачинський з Фішер у своїй довшій промові заявив, що теперішньому урядові нічого иншого не лишається робити як лише підприняти остру економію, тобто обтяти можливо якнайбільше видатки. Навязуючи до промови робітничого посла Квіна, посол Бачинський сказав, що то дуже легко критикувати, але коли критика має принести яку будь користь то вона повинна бути конструктивною. Дальше він заявився за пшеничною радою кажучи, що з такої ради скористалиб не лише фармері але взагалі цілий край, бо від добробуту фармерів залежить добробут краю.

Гон. Т. А. Крірара посол Бачинський назвав блудним рицаром в домініяльній політиці, бо він боронив протекцію і високу тарифу. Наколиб протекційна тарифа була зредукована або цілковито знесена, то ми не потребувалиб пшеничної ради.

Дальше посол з Фішер висловив повну надію, що буде зроблено усьо можливе в цілі отримання природних богацтв на річ провінції і зробив натиск щоб манітобське правительство разом з ин. правительствами Зах. Канади підняли акцію відносно докінчення будови залізничої дороги Годсон Бей, колиб домініяльне правительство байдужо відносилось до тієї справи. Годсонбейська дорога, казав посол Бачинський, вкоротилаб дорогу між Канадою і Лівернулом о тисячу миль. — Просвіта, він сказав, є державною справою і задля того над нею повинна мати нагляд лише держава.

Закінчуючи свою промову посол Бачинський сказав, що дефінітивною політикою фармерського правительства є поправити погане положення спричинене консервативним та ліберальним правительствами. Фармер бере участь в політиці позістане так довго поки його інстинкт самозабезпечення позістане при нім.

Посол Григорчук з Етелберт виголосив коротку промову в опозиції внесеного послом Квіном „Гарнішмент Акту" на підставі якого робітник був би увільнений від забрання за довги його платні виносячої 100 дол. в місяці. Посол Григорчук заявив, що законопроект посла Квіна не забезпечує робітника а лише унеможливлює йому дітати кредит. Він вніс щоб внесений Квіном законопроект відложити на шість місяців часу. (Укр. Фарм.)

КАРНА ЕКСПЕДИЦІЯ В ДОБРУСИНІ

До села Добрусина під Жовквою приїхала 23. ц. м. карна експедиция та почала безсабаршно розкватировуватися, виганяючи селян з хат та їхню худобу зі стаєнь. Господаря Гаврила Луцяка побили жовніри до безпритомности, а, коли він прочуняв і почав тікати, сержант стріляв за ним і тяжко зранив. Нещасний впав залитий кровю серед дороги, а озвірілий сержант станув над ним з револьвером в руці і стріляв до кождого, хто хотів наблизитися до раненого з помічю.